

Geschepte zwermen ontwikkelen zich altijd goed...of toch niet?

Tekst en foto's Chrys Charpentier

Ons Bijengezondheidsteam kreeg de melding van een dood volk. Dit volk werd als zwerm in het voorjaar van 2022 geschept door een biologische imker met zes volken. De datum is bij de melding niet duidelijk. Exacte data van gebeurtenissen zijn helaas vaak één van de moeilijkste te achterhalen gegevens bij een imker met een dood of ziek volk, terwijl dit zeer belangrijk is om de opeenvolgende gebeurtenissen in een volk te kunnen duiden. Het volk ontwikkelde zich volgens de ontvangen informatie echter goed en bouwde kunstraat uit. Op het eind van de zomer werd er ingewinterd op een onbekende hoeveelheid eigen honing. Op deze imkerij wordt zo nodig bijgevoerd met ruwe rietsuiker. Of dat hier is gebeurd en hoeveel is niet bijgehouden en dus niet bekend. Op 13 december werd er met oxaalzuur behandeld (Leeft het volk dan nog wel, gezien de hoeveelheid schimmel op de raten? Is een vraag die we ons als gezondheidsteam dan afvragen.) De hoeveelheid, concentratie en methode werden niet vermeld. Op 26 december trof de imker het volk dood aan en stuurde foto's en een monster op.

Veel afval

Opmerkingen van de imker bij de toestand van het volk zijn: Veel 'afval' op de varroalade (Soort afval? hoe lang onder het volk geweest? Opnieuw vragen die we ons dan stellen); geen broed aanwezig in de raten (vrij normaal); geen voer (zeer verontrustend en niet normaal).

Als je goed naar de foto kijkt moet er gelijk iets opvallen. Ter geruststelling, ook ervaren imkers missen dit wel eens. Natuurlijk, het gebrek aan voer valt op. Daarnaast de toch wel vrij zwarte raat voor een zwerm op kunstraat van deze zomer. Maar het belangrijkste is de grote hoeveelheden darren! Darren horen in deze aantallen niet thuis in een wintervolk. Hier is maar één conclusie mogelijk: dit volk had koninginproblemen.

Uit onderzoek van het monster van het dode volk kwamen nog een aantal andere verontrustende gegevens naar voren. Naast het feit dat onder de dode bijen veel darren waren, waren er nauwelijks normale werksters te vinden. Veel hadden er verkreukelde vleugels en de meeste hadden een verkort of ernstig verkort achterlijf. Dat en een paar afgestorven poppen wijzen op een zware varroa

Zo werd het volk aangetroffen op de raat. Wat valt op?

Close up van het dode volk. Hier is de afwijking nog duidelijker.

infectie in combinatie met andere virusinfecties zoals DWV). Dit volk was dus nooit in staat om de winter te overleven. En daarbij, het voer was ook nog op.

Recherchewerk

Nu begint het recherchewerk. Hoe is het zover gekomen en wat is er allemaal fout gegaan?

1. Waarschijnlijk is er in de (na)zomer in eerste instantie iets fout gegaan met de **koningin**. Het kan zijn dat de oude koningin van de zwerm aan het eind van haar latijn was en darrenbroedig is geworden. Misschien hebben de bijen dit bijtijds gemerkt en hebben de koningin stil gewisseld maar is de jonge koningin aan het eind van het seizoen niet of slecht bevrucht geweest. Hier zijn echter geen waarnemingen over bekend. Het eindresultaat is in ieder geval een darrenbroedige koningin einde zomer, begin herfst. Dekfels van darrencellen worden niet afgeknaagd maar afgebeten en vallen door het varroarooster op de lade. Dit is waarschijnlijk de verklaring voor het vele afval op de lade.
2. Dit volk is niet behandeld tegen **varroa** na het scheppen. Wat de varroadruk was van de zwerm is niet te achterhalen. Als ze van ellende gezwermd hebben kan de varroadruk heel hoog zijn. Meestal is de besmetting vrij laag omdat de meeste mijten in het broed zitten, zeker is dit echter niet. De zomerontwikkeling van het volk zou goed zijn (uitbouw kunstraat en broed), verdere gegevens ontbreken echter. De varroapopulatie heeft zich in dit volk in ieder geval zeer snel uitgebreid, waarschijnlijk mede door het vele darrenbroed.
3. Veel varroa en **virusinfecties** zoals DWV gaan altijd samen. Dit verzwakt broed en werksters nog verder.

4. Stel dat er in het gebied van dit volk wel dracht zou zijn, wat niet waarschijnlijk is eind juli en augustus (ook nog zeer warm en droog in 2022), dan nog kan een verzwakt volk met veel darren en darrenbroed niet voldoende **voedsel** halen om de wintervoorraad op te bouwen.

Op eigen honing overwinteren is dan niet mogelijk, dus moet er veel bijgevoerd worden. Of dit gebeurd is wordt niet vermeld. Overigens verbruiken darren meer voer dan werksters.

5. Wel wordt vermeld dat er, indien nodig, met ruwe riet-suiker bijgevoerd wordt. **Ongeraffineerde** (riet)suiker is echter nadelig voor de winterbijen. Net als heidehoning bevat het namelijk relatief veel afvalstoffen die de bijen midden in de winter kwijt moeten, ook bij slecht weer. Sneuvelen tijdens reinigingsvluchten en roer (diarree als gevolg van een overbelaste darm) liggen dan op de loer.

Adviezen

1. Wees voorzichtig met zwermen scheppen. Een quarantainestand kan uitkomst bieden om eventuele ziektes van je stand te houden.
2. Besteed aandacht aan deze zwermen om de status van volk en koningin te kunnen bepalen en naargelang te handelen.
3. Behandel zwermen voor de zekerheid altijd met oxaalzuur voor er gesloten broed is.
4. Varroa bestrijden is virussen bestrijden.
5. Houdt te allen tijde de hoeveelheid en verbruik van voer en stuifmeel in de gaten. Dit is bij het inwinteren nog van extra belang.
6. Voer geen ongeraffineerde suikerproducten voor de winter. ●